

شماره: ۵۹۳۳/هـ

تاریخ: ۱۳۸۷/۱/۲۴

الف: مقدمه

جلسه هیأت عمومی دیوان عالی کشور در مورد پرونده ردیف ۲۷/۸۶ وحدت رویه، رأس ساعت ۹ بامداد روز سه شنبه مورخه ۱۳۸۶/۱۲/۲۱ به ریاست حضرت آیت الله مفید، رئیس دیوان کشور، و با حضور حضرت آیت الله دری نجف آبادی، دادستان کل کشور، و شرکت اعضای شعب مختلف دیوان عالی کشور در سالن اجتماعات دادگستری تشکیل و پس از تلاوت آیاتی از کلام الله مجید و قرائت گزارش پرونده و طرح و بررسی نظریات مختلف اعضای شرکت کننده در خصوص مورد و استماع نظریه جناب آقای دادستان کل کشور - که به ترتیب ذیل منعکس می گردد - به صدور رأی وحدت رویه قضایی شماره ۷۰۷-۱۳۸۶/۱۲/۲۱ منتهی گردید.

ب: گزارش پرونده

احتراماً معروض می دارد براساس گزارش شماره ۶۲ مورخ ۱۳۸۶/۹/۲۶ معاون محترم دادستان عمومی و انقلاب شهرستان گنبد کاووس، از شعب دوم و هشتم دادگاه های تجدیدنظر استان گلستان در پرونده های ۱۰۰۳ - ۸۶/۹۹۵/ش و ۸/۸۶/۱۰۹۷ با استنباط از ماده سوم اصلاحی ۱۳۸۵/۸/۱ قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ ها مصوب ۱۳۷۴/۳/۳۱ آراء مختلفی صادر گردیده، که خلاصه ی جریان پرونده ها در ذیل منعکس می گردد.

خلاصه جریان پرونده ها

۱- شعبه ۱۰۱ دادگاه عمومی جزایی گنبد کاووس در پرونده ی کلاسه ۸۶/۲۱۲ طی دادنامه شماره ۵۷۶-۱۳۸۶/۴/۱۱ در خصوص اتهام آقای...

فرزند... دایر بر تغییر کاربری زراعی زمینی به مساحت هشتاد متر مربع به تجاری، با توجه به محتویات پرونده، کیفر خواست تنظیمی مستند به شکایت و اعلام گزارش اداره ی جهاد کشاورزی، اقرار متهم در دادسرا و دفاعیات غیر موجه وی در دادگاه، با احراز بزهکاری متهم موصوف و انطباق آن با ماده (۳) قانون فوق الاشعار نامبرده را با رعایت ماده (۲۲) قانون مجازات اسلامی به لحاظ وضعیت خاص متهم و فقدان سابقه ی کیفری به پرداخت یک میلیون ریال جزای نقدی و قلع و قمع بنای احدثی محکوم نموده، که پس از تجدیدنظر خواهی محکوم علیه در فرجه قانونی شعبه دوم دادگاه تجدیدنظر استان گلستان طی دادنامه شماره ۱۱۰۵ - ۱۱۰۴ - ۸۶ حکم تجدیدنظر خواسته را در قسمت محکومیت تجدیدنظر خواه به پرداخت جزای نقدی، مستنداً به مواد (۲۴۸) و (۲۵۷) قانون آیین دادرسی دادگاه های عمومی و انقلاب در امور کیفری تأیید و در خصوص محکومیت به قلع و قمع بنای احدثی، چون قلع و قمع بنا نیاز به تقدیم دادخواست حقوقی دارد اعتراض محکوم علیه را در این خصوص وارد تشخیص و به استناد بند «ب» ماده (۲۵۷) قانون اخیر الذکر دادنامه را نقض نموده است.

۲- شعبه ۱۰۱ دادگاه عمومی جزایی گنبد کاووس در پرونده ی کلاسه ۸۶/۲۱۲ طی دادنامه شماره ۵۷۵-۱۳۸۶/۴/۱۱ آقای... فرزند... را به استناد ماده (۳) قانون اصلاح قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ ها به لحاظ تغییر کاربری ۱۶۰ متر مربع اراضی زراعی بدون مجوز قانونی به پرداخت یک میلیون ریال جزای نقدی و قلع و قمع بنای احدثی محکوم نموده، که بر اثر تجدیدنظر خواهی محکوم علیه موصوف، پرونده در شعبه هشتم دادگاه تجدیدنظر استان گلستان به شرح ذیل به صدور دادنامه ۸۶/۱۳۵۵ - ۸۶/۲۱۲ منتهی گردیده است: «در خصوص تجدیدنظر خواهی...

آقای... فرزند... نسبت به دادنامه ۸۶/۵۷۵ شعبه ۱۰۱ دادگاه عمومی جزایی گنبد که مشعر بر محکومیت تجدیدنظر خواه به پرداخت جزای نقدی در حق دولت و قلع و قمع بنای احداثی از باب تغییر کاربری اراضی کشاورزی می باشد، نظر به این که دادنامه معترض عنه مطابق با قانون صادر گردیده و از ناحیه تجدیدنظر خواه هم ایراد و اعتراض مفید و مؤثری که موجب نقض آن گردد به عمل نیامده، فلذا تجدیدنظر خواهی غیر وارد بوده و به استناد قسمت «الف» ماده (۲۵۷) قانون آیین دادرسی دادگاه های عمومی و انقلاب در امور کیفری دادنامه معترض عنه را تأیید و استوار می نماید...» شعبه دوم دادگاه تجدیدنظر استان گلستان قلع و قمع بنای احداثی در اراضی تغییر کاربری شده ی غیر مجاز را مستلزم تقدیم دادخواست حقوقی دانسته؛ در حالی که شعبه هشتم - به شرحی که منعکس گردید - حکم به قلع و قمع بنا بدون تقدیم دادخواست جداگانه را مورد تأیید قرار داده و به این ترتیب با استنباط از ماده (۳) قانون اصلاحی قانون حفظ کاربری اراضی و باغ ها آرای متفاوت صادر نموده اند؛ لذا به استناد ماده (۲۷۰) قانون آیین دادرسی دادگاه های عمومی و انقلاب در امور کیفری طرح موضوع را در هیأت عمومی دیوان عالی کشور جهت صدور رأی وحدت رویه قضایی درخواست می نماید.

حسینعلی نیری - معاون قضایی دیوان عالی کشور

ج: نظریه دادستان کل کشور

با احترام، در خصوص پرونده وحدت رویه قضایی ردیف ۲۷/۸۶ هیأت محترم دیوان عالی کشور، موضوع اختلاف نظر بین شعب دوم و هشتم دادگاه تجدیدنظر استان گلستان، در استنباط از مقررات ماده (۳) قانون اصلاحی قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ ها مصوب ۱۳۸۵/۸/۱، با توجه به گزارش تنظیمی و لحاظ مقررات قانونی به شرح آتی اظهار نظر می گردد:

مستنبط از اصول کلی و عموماً قانونی از جمله وظایف مراجع قضایی، رسیدگی به شکایات و تعیین تکلیف امور متنازع فیه با لحاظ جمیع آثار و لوازم آن ها می باشد. به همین اعتبار مقررات ماده (۱۰) قانون مجازات اسلامی برای تعیین تکلیف اموال و اشیاء و وسایل مربوط به جرایم و یا حاصل از آن ها وظایفی را بر عهده دادگاه ها محول نموده است و در مواردی هم علاوه بر این حکم کلی، مقنن، حسب مقتضیات اعمال مجرمانه و کیفیت اموال راجع به جرم و یا حاصل از آن به موجب مقررات خاص از جمله مقررات قسمت اخیر ماده (۶۹۰) همان قانون جهت تعیین تکلیف اموال از جهت ابقا، امحا و استرداد آن ها وظایفی را به عهده دادگاه محول کرده است. نوعاً انجام این وظیفه تکلیف دادگاه بوده و مستغنی از دادخواست شاکی می باشد و در مواردی نیز که تحقق این وظیفه موکول به درخواست شاکی است، نظر مقنن منصرف از تشریفات قانون آیین دادرسی مدنی از جمله تقدیم دادخواست می باشد. در مانحن فیه علاوه بر مراتب مذکور به تصریح ماده (۳) اصلاحی فوق الاشعار قلع و قمع بنای احداثی توأم با پرداخت جزای نقدی، از جمله ی محکومیت های قانونی اشخاصی است که بدون اخذ مجوز از کمیسیون های ذیربط اقدام به تغییر کاربری اراضی زراعی یا باغ ها می نمایند. سیاق عبارات و الفاظ مستعمل در این ماده به نحوی است که افاده ی تکلیف دادگاه بر لحاظ موضوع قلع و قمع بنای

احداثی در اراضی مذکور در احکام صادره می نماید؛ به عبارتی مفید تکلیف شاکی برای تقدیم دادخواست در این مورد نمی باشد. اصولاً مقررات قانون حفظ کاربری از جمله مقررات مربوط به انتظام امور و احکام حکومتی است و اجرای آن ها باید به نحوی باشد که تأمین کننده ی اغراض مقنن و مراد شارع باشد. در واقع الزام شاکی به تقدیم دادخواست و رعایت جمیع تشریفات مربوط به دادرسی مدنی برای ازله آثار تصرف و قلع و قمع بنای حاصل از تغییر کاربری اراضی زراعی و باغات، با اهداف و اغراض مقنن و لزوم سرعت قانون و تسهیل در امور منافات دارد و در مواردی ناقض اغراض مذکور به نظر می رسد به علاوه رویه قضایی نیز بر همین اساس استوار بوده و در موارد مشابه نیاز به دو نوع دادخواست احساس نمی شود. مقتضای مقدمات حکمت نیز عدم نیاز به ارائه ی دادخواست دیگری است و اگر لازم بود باید مقنن اظهار می نمود و اگر قاضی بر اساس ماده (۳) و تبصره های مربوط نسبت به قلع و قمع نظر بدهد نمی توان گفت قاضی تخلف کرده؛ بلکه در صورت امتناع از اظهار نظر قابل مواخذه خواهد بود و باید با او برخورد شود. در هر صورت به نظر موضوع روش و سیاق قانون و تأکیدات منظور در آن مانند «علاوه»، «علاوه ها» و عناوین مشابه گویای لزوم اظهار نظر قضایی توأمان جرمیه و جزای نقدی با حکم قلع و قمع بنا در صورت نیاز است. بدین جهت رأی شعبه هشتم دادگاه تجدیدنظر استان گلستان که با لحاظ این موارد و رعایت اصول و موازین صادر شده است موجه تشخیص و مورد تأیید قرار می دهد.

ج: رأی وحدت رویه شماره ۷۰۷ - ۱۳۸۶/۱۲/۲۱ هیأت

عمومی دیوان عالی کشور

چون مطابق ماده (۳) قانون اصلاح قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ ها مصوب ۱۳۷۴/۳/۳۱، کلیه مالکان یا متصرفان اراضی زراعی و باغ های موضوع این قانون که به صورت غیر مجاز و بدون اخذ مجوز از کمیسیون مربوط اقدام به تغییر کاربری نمایند، علاوه بر قلع و قمع بنا به سایر مجازات های مذکور در این ماده محکوم می شوند و عبارت «... علاوه بر قلع و قمع بنا...» در صدر مجازات های مقرر به تقدم آن نسبت به مجازات های دیگر ماده مزبور، دلالت می نماید و معلوم می دارد که قلع و قمع بنا جزء لاینفک حکم کیفری است؛ کما این که در تبصره «۲» ماده (۱۰) این قانون نیز جلوگیری از ادامه عملیات غیر مجاز و توقف آن، حتی به صورت قلع و قمع بنای غیر مجاز، البته با رعایت مقررات قانونی به مأمورین کشف و تعقیب بزه موصوف تکلیف گردیده است. لذا با توجه به اهمیت حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ ها و صراحت قانونی فوق الاشعار، صدور حکم به قلع و قمع بنای غیر مجاز، به عنوان تکلیف قانونی، وظیفه دادگاه صادر کننده حکم کیفری بوده و نیازی به تقدیم دادخواست از سوی اداره ی شاکی ندارد. لذا به نظر اکثریت قریب به اتفاق اعضای هیأت عمومی دیوان عالی کشور، رأی شعبه هشتم دادگاه تجدیدنظر استان گلستان در حدی که با این نظر مطابقت داشته باشد صحیح و قانونی تشخیص می گردد. این رأی طبق ماده (۲۷۰) قانون آیین دادرسی دادگاه های عمومی و انقلاب در امور کیفری در موارد مشابه برای دادگاه های سراسر کشور و شعب دیوان عالی کشور لازم الاتباع می باشد.